

211. BÖLÖNI GYÖRGY TÁVIRATA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1946. március 20.)

Április 5. körül Párizsba megyek. Feltétlenül szeretnék veled még Budapesten találkozni. Kérlek fixáld és sürgönyözd meg érkezésed napját.¹

Történeti Hivatal K 747 (egykorú másolat)

¹ Az ÁVO másolatai szerint Práger Jenő március 26-án, Londonból azt táviratozta Böhmnek: „Mihály április 21-én indul. Fogadtatás és ünnepségek megrendezése május 1-re volna kívánatos.” Március 29-én pedig a londoni magyar misszió táviratozta a Külügynek: „Károlyi titkárja útján közölte misszióval, hogy április közepén Magyarországra kíván utazni.” A misszió javasolja, küldjenek neki diplomáciai útlevelet.

212. KÁROLYI MIHÁLY BÖHM VILMOSHOZ

(London, 1946. március 25.)

Kedves Böhm,

Már régóta meg akarom köszönni Neked, hogy rehabilitációm és Október rehabilitációja érdekében olyan nagy és sikeres munkát végeztél, de mindeddig feleségem betegsége megakadályozott ebben.

Tudom, hogy a nemzetgyűlés rám vonatkozó törvényjavaslatának előterjesztését és megszavazását elsősorban a te erélyes fellépésednek köszönhetem. Nem felejtettem el, hogy te voltál az első, aki még Stockholmból Prágernek írott leveledben kihangsúlyoztad: az ellenem hozott úgynevezett Károlyi-törvény eltörlése nem elegendő. Te már akkor érdemeim (ha ugyan voltak ilyenek) törvénybe iktatását követelted.

A nemzetgyűlés határozatát légion d'honneur-nek tekintem, és ameddig élek, mindig büszke leszek rá. Halálom után legszebb örökségként fogom utódaimra hagyni.

Természetesen végtelenül örültem annak is, hogy Magyarország köztársaság lett, noha, őszintén szólva, jobban örültem volna, ha a köztársasági törvényt nem egyhangúlag szavazták volna meg. A 99,5%-os - és még kevésbé a 100%-os - többségű határozatok nem erősítik, de gyengítik a demokráciát, mert az emberek kételkednek a többség őszinteségében. Könnyen felvetődik a kérdés, hogy vajon nem egy előre megbeszélte parlamenti paktum hozta létre ezt az egyhangú szavazást.

A velem kapcsolatos törvényjavaslat tárgyalásánál elmondott beszédeket gondosan átolvastam. Amit rólam mondtak, szép volt, sőt bizonyos vonatkozásban túlértékelték az érdemeimet. De ha már ennél a fejezetnél tartunk, hadd mondjam meg, hogy általános politikai szempontból jó lett volna megemlíteni a huszonöt éves emigráció alatt kifejtett ténykedésemet is. Ezzel rámutathattak volna arra, hogy az emigráció harcolt a Horthy-rendszer ellen. Hiszen egyetlen alkalmat sem mulasztottam el, hogy az ellenforradalmi rendszert gyengítsem. Nemcsak én, de a feleségem is részt vett Európában és Amerikában minden olyan nemzetközi politikai megnyilatkozásban, ami ezt lehetővé tette. Most pedig, a háború alatt, nemcsak a magyar ellenállást támogattuk, de egyúttal szószólói voltunk a magyar ügynek. Ez különösen a feleségem érdeme volt, aki megszervezte a The Friends of New Democratic Hungary Clubot, amely az angolok és más külföldiek felé kitűnő kapcsolatokat épített ki a magyar ügy propagandaközpontjává lett. Ezzel sokat értottunk Horthynak, Eckhardtnak és általában a jobboldalnak, s erősítettük a magyar baloldali pozícióját Angliában. De a feleségem nemcsak szóval, de tettekkel, még hozzá veszedelemmel járó tettekkel is hozzájárult az antifasiszta győzelemhez, amennyiben ő volt az, aki 1934-ben kicsempészte a náci Németországból azokat az adatokat,

amelyek a híres Barna Könyv¹ anyagát szolgáltatták. Ha ezt a részletet odahaza nem is ismerhetik, mert erről csak most beszélhetünk, azok, akik 1918–1919-ben részt vettek a politikai harcban, nagyon jól tudják, hogy a feleségem aktív militáns katonája volt az antifasiszta harcnak.

De úgy látszik, hogy mindezt azért nem említették, mert sokan vannak olyanok, akikben erős gátlás él, ami abból származik, hogy azok, akik 25 esztendőn át hűségesen szolgálták Horthyt, nem szívesen beszélnek semmi olyanról, ami az emléket felidézi.

Végérvényesen elhatároztam, hogy május elsején otthon leszek, vagyis innen április végén kell indulnom. Úgy tudom, hogy a repülőgép csak Bécsig megy, s onnan valahogy autón vagy tudom is én hogyan fogok Pestre érni. Bécsbe érkezésem pontos napjáról, lehetőleg órájáról táviratilag értesíteni foglak. Budapesten az Egyetem ucca 6 számú házamban szeretnék megszállni. Abban a nagy házban egy vagy két szobát talán szabaddá lehetne addig tenni. Akár a bal, akár a jobb szárny utolsó lakosztályára gondolok.

Örülök, hogy Téged viszontláthatlak. Addig is őszinte barátsággal üdvözlöl.²

PIL 704. f 130. ó. e. (másolat). Közli: KMVÍ II. 236–237.

¹ Károlyi Mihályné: Együtt a száműzetésben. Budapest, 1969. 470.

² Miután Károlyinak ez a levele és Böhm március 29-i levele keresztezték egymást, Böhm április 2-án válaszolt, részben elismételve a 29-i levelében írottakat. Ezenfelül megköszöni Károlyi elismerő szavait, megemlítve, hogy mellette mások is felkarolták rehabilitálása ügyét, s ezek közül kiemeli Ries Istvánt. Túlzottnak mondja Károlyi köszönését, mert ő többet szeretett volna elérni: Károlyi köztársasági elnökségét. Megígéri: „egy héten belül, tehát még hazaérkezésed előtt, a különböző lapokban interjúkban és cikkekben fogom nyilvánosságra hozni mindazt, amit a Grófnó a magyar ellenállás körül cselekedett.” (PIL 283. f. 12/46. ó. e.)

213. KÁROLYI MIHÁLY GÖNDÖR FERENCHEZ

(London, 1946. március 26.)

Kedves Göndör,

Megilletődve olvastam a magyar köztársaság törvénybe iktatása és Tildy Zoltán köztársasági elnökké választása alkalmából hozzám intézett nyílt levelét.

Mielőtt a levélben foglaltakra részletesebben kitérnék, engedje meg, hogy megköszönjem az elmúlt huszonhét éven át írántam tanúsított hűségét. Minden sorából kicsendül: milyen mély keserűséget érez afőlött, hogy a magyar nép nem engem választott meg az új magyar köztársaság elnökévé.

Ha önmagamat nem mint személyt, hanem mint szimbólumot, Október és a magyar baloldal szimbólumát nézem, megértem az elkeseredését. Azonban, ha hiszünk a demokráciában, el kell fogadnunk a magyar nép akaratát, mert hiszen semmi kétség, hogy a magyarság szabadon, demokratikusan választhatott, és a kisgazdapárti többség magától értetődően kisgazdapárti elnököt kívánt a köztársaság élére. A magyar nép, amely huszonöt éven át csak becsmérő szót hallott Októberről, nem érezte annak szükségességét, hogy a történelmi folytonosság helyreálljon. Az új, haladó szellemű gondolatot a történelmi események kérelhetetlensége, a veszített háború kényszerítette rá, szükségképpen el is fogadta, de egyelőre még korántsem tette a magáévá. Valljuk be: csoda lett volna, ha egyik napról a másikra, hirtelen egy átváltozott, igazán demokratikus Magyarországot láttunk volna magunk előtt. A történelemben nem történnek ilyen csodák. A demokratikus forma elfogadása csak egy lépés a demokrácia felé, de még nem maga a demokrácia. Mint minden mást, az új életformát, az új gondolkodásmódot is csak erőfeszí-